

IX.

Néhány új adat a kárpáti morgáról.

Dr. Nehring A. úrnak levélbeli közleményei nyomán összeállította
Dr. Roth Samu.

Az 1881. évi márczius havában Dr. Nehring A. tisztelt barátomnak, ki jelenleg Berlinben a gazdasági tanintézetnél az állattan tanára, számos szívessége fejében egy morgát küldtem, mire már régóta vágyódott.

Ezen állatot ólesznai parasztoktól vettem, kik a Tarpataki-völgyben egész családot kiástak. Az állat téli álomba merülve igen jó állapotban jutott el Wolfenbüttelbe, hol azon időben Nehring mint gymnasiumi tanár volt alkalmazva. Nehring nem sokára megölette azt és a bőrt a braunschweigi természetrajzi múzeumnak adta át. hol szépen kitömve már ki is van állítva, míg a csontvázat magának tartotta meg gazdag gyűjteménye számára.

Dr. Nehring úr a tőlem kapott példányon igen érdekes megfigyeléseket tett, melyeket velem közölt és melyeknek Évkönyvünkben való közzétételét a legnagyobb készséggel megengette. Az 1881. nov. 24. kelt levelében a következőket írja: „Alkalmilag a morgáról részletesebb leírást fogok közzé tenni, ma csak annyit írok, hogy véleményem szerint a kárpáti morga az által, hogy pofazsebei vannak, és hogy ingerelve inkább ugató, csaholó hangot ad, közelebb áll a bobakhoz, mint az Alpokban élő morgához; úgy látszik, hogy átmeneti alak a kettő között.”

Ezen közleményét Dr. Nehring úr egy 1882. márcz. 12-én kelt s hozzám intézett levelében kiegészítette és egyszersmind arról is tudósított, hogy a csontvázat még nem vizsgálta meg közelebbről és hogy mind ezen vizsgálatot, mind pedig észleleteinek részletes leírását magának tartja fenn.

Említett levelének a morgára vonatkozó pontjai következőképen szólnak: „Az *Arctomys*-(morga) és *Spermophilus*-(ürge) fajok között rendesen lényeges különbségnek tekintetik az, hogy az előbbieknek nincsen pofazsebök, míg az utóbbiaknak van. Hogy ezen különbség nem általános, arra Schauer

Ernő már 1865-ben utalt a „Troschel's Archiv f. Naturgeschichte“ című folyóiratban megjelent és „Lengyelország, meg Galiczia ürgeiről és morgáiról“ szóló cikkében; Schauers ugyanis egy általa megvizsgált bobaknál középszerű pofazsebet talált. Ugyanazt találtam én is azon morgánál, melyet Ön nekem a múlt évben a Magas-Tátrából küldött. Színére és koponyájának alkotására nézve inkább hasonlít az Alpokban élő morgához mint a bobakhoz, úgy hogy, a mint azt Önnel már előbb közöltem, átmenetet képez ezen két alak között, a mivel a Magas-Tátra geographiai fekvése is igen jól meggyezik.

Liebe barátom véleménye szerint a morga és bobak a diluvialis korban még nem is voltak egymástól elkülönítve; ők egy közös törzsből erednek és csak a helyi különválás és a mostani tartózkodási hely eltérő viszonyai által jöttek létre a még mai nap sem igen jelentékeny eltérések, mely nézet igen hihető. Külömben lehetséges, hogy az Alpokban élő morgák némely egyéneinél is kisebbszerű pofazsebek előfordulnak, és hogy azok eddigelé kikerülték a búvárok figyelmét. Giebel „Säugethiere“ című művének 627. lapján az Arctomys-nemről azt írja: „Pofazsebek hiányzanak, legfeljebb nyomuk található gyenge redő vagy mélyedés alakjában.“ Az Ön által küldött példánynak nem csak gyenge redője vagy mélyedése, hanem teljesen kiképződött táskája volt, melybe egy jókora diót kényelmesen el lehet rejteni.

Legjobb lesz ezen kérdést egyelőre nyíltan tekinteni. Claus ugyan „Grundzüge der Zoologie“ című művének még legújabb (4) kiadásában is egész határozottsággal állítja, hogy a *Spermophilus*-fajoknak van és az *Arctomys*-fajoknak nincsen pofazsebök. Csak hogy fájdalom Claus ezen különben jeles művében, különösen az emlősökre vonatkozó szakaszban nincsen tekintettel az újabb kutatások eredményeire.“

Egy harmadik levélben, mely 1882. április 29-én kelt, kiegészíti Nehring úr az irodalmi adatokat azon közleménnyel, mely szerint a Schreber-Wagner-féle az emlősökről szóló munkában (Pótfüzet. 3. rész 256. lap) „a régibb búvárok a morgák pofazsebeire vonatkozó észleletei vannak említve, melyeket azonban eddigelé vagy teljesen figyelmen kívül hagytak, vagy pedig megbízhatatlannak tekintettek.“

Midőn ezen becses adatokat még a vizsgálat befejezése előtt teszem közzé, nem szándékozom egyebet elérni, mint további megfigyeléseket megindítani, hogy ezen érdekes kérdés minél előbb és minél alaposabban megoldathassék.

Végül nem mulaszthatom el Nehring úrnak e helyen is őszinte köszönetemet kifejezni azon készségeért, melylyel felfedezéseinek közzétételét megengedte nekem.